

## ПОБУТОВА ЛЕКСИКА В НАДДНІСТРЯНСЬКІЙ ГОВІРЦІ МІСТА ЗОЛОЧЕВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Є низка публікацій українських діалектологів, присвячених лексичним особливостям наддністрянського говору. З-поміж них відзначимо напрацювання М. Бігусяка, Л. Дикої, Г. Гримашевич та багатьох інших. У наукових працях С. Бевзенка [1], Ф. Жилка [2], І. Матвіяса [3] подано особливості трьох наріч української мови.

Місто Золочів Львівської області знаходиться у Східній Галичині, приблизно за 60 км на схід від Львова та розташований на річці Золочівка (притока Західного Бугу). Говірка Золочева належить до наддністрянського (опільського) говору південно-західного наріччя української мови. Цей говір є одним із найбільш поширених у Галичині і межує на сході з волинсько-подільськими говірками.

Золочівська говірка на сучасному етапі відзначається рядом фонетичних та морфологічних особливостей.

Виділяємо такі фонетичні особливості:

1. Наявність Л після губних [здо'ровл'е].
2. Замість РИ, ЛИ вживалися сполюки ИР, ИЛ [кир'ниц'а].
3. М'яка вимова свистячих [св'іт].
4. Наближення О до У [убруч].
5. Давні О, Е в новозакритих складах переходили в І [піч].
6. Приставний В на початку слова [вогирок].
7. Наближення Е до И [же'ве].
8. Оглушення [вашко].
9. А могло переходити в Е, І або И [чес].
10. Відсутність подовжених приголосних у кінці слова [зіле].
11. Заміна А на О [бо'гатий].
12. Ствердіння Р; поява після нього Й [ва'ру], [ва'рйу].

Морфологічний рівень наддністрянського говору відображає у собі як давні архаїчні риси, так і впливи сусідніх діалектних систем. Ця система характеризується значною мірою послідовним збереженням ряду форм, що вийшли з ужитку в літературній мові.

У морфологічних ознаках виділяємо такі особливості:

1. У давальному і місцевому відмінках чоловічого і середнього родів закінчення -ОВИ, -ЕВИ [б'ратови].
2. Ствердіння м'яких приголосних основ у місцевому відмінку [каст'рули].
3. В іменниках родового відмінка множини закінчення -ИЙ [людий], [дітий].
4. Закінчення И в родовому і давальному відмінках [соли], [л'убови].

5. Інфінітив -ТИ змінюється на -ЧИ [могчи].
6. Числівники 1 і 4 [йе'ден], [ш'тири].
7. Форма майбутнього часу буду робила.

Лексика наддністрянського говору, який є частиною південно-західного наріччя української мови, вирізняється винятковою багатшаровістю та самобутністю. У говорі побутують назви частин будинку та господарських споруд: стрих (вішки), сіни, льох; назви для одягу та тканин: блюзка, мешти, матерія, силянка.

Ці лексичні особливості роблять наддністрянський говір надзвичайно інформативним джерелом для вивчення історії мовних контактів, матеріальної культури та соціальної стратифікації Галичини.

### **Список використаної літератури**

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ : Наукова думка, 1980. 246 с.
2. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. Київ : Наукова думка, 1966. 303 с.
3. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 163 с.

*Діана Олексюк,*

Тернопільський національний педагогічний  
університет імені Володимира Гнатюка  
Науковий керівник – доцент Марія Наливайко

### **ОСОБЛИВОСТІ НАДДНІСТРЯНСЬКОЇ ГОВІРКИ СЕЛА ПЕТРИКІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Село Петриків Тернопільського району має багатовікову історію, що сягає глибокого середньовіччя. Перша письмова згадка про поселення датується 1458 роком, коли серед свідків документу про продаж маєтків фігурував Павло з Петрикова. Протягом своєї історії село входило до складу різних державних утворень, зокрема Галицько-Волинського князівства, згодом – Польщі, Австро-Угорщини, а в новітній час – України. Така складна історична доля значно вплинула на формування мовної ситуації та культурного ландшафту села. Петриків був свідком ключових подій української історії – від участі мешканців у визвольних змаганнях під проводом Богдана Хмельницького у XVII столітті до діяльності осередку ОУН у XX столітті. Ця багатовікова історія, що поєднує в собі традиції Західного Поділля, знайшла своє віддзеркалення в мовній самобутності села, збереженні архаїчних рис у його говірці та формуванні унікального лексичного фонду.

Говірка села Петриків, попри свою близькість до обласного центру, залишається недостатньо вивченою. Фіксація її особливостей є важливою для збереження діалектної спадщини Тернопільщини та відстеження діалектних процесів у регіоні. Отримані дані можуть бути корисними для порівняльно-історичних досліджень та створення сучасних діалектологічних атласів.

Фонетична система говірки села Петриків демонструє низку явищ, характерних для наддністрянських діалектів. Широко представлений